

KONCEPCIA MINISTERSTVA FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY V OBLASTI BOJA PROTI DAŇOVÝM PODVODOM

Concept of the Ministry of Finance of the Slovak Republic in the Fight against Tax Frauds

Zuzana Kubaščíková

Slovensko v roku 2014 zaviedlo v rámci opatrení proti daňovým podvodom bločkovú lotériu podľa vzoru Taiwanu, Malty a Gruzínska. Na Taiwane zaviedli bločkovú lotériu už v roku 1951. Toto opatrenie je hodnotené ako veľký úspech Taiwanu v boji proti daňovým podvodom. Avšak Taiwanský úspech nemusí byť len dôsledkom lotérie, ale aj dôsledok výraznej zmeny daňových zákonov a unifikácie výzoru blokov a faktúr v rovnakom období ako bola založená lotéria - lotéria sa zaviedla v Taiwane v čase keď prevládala úhrada v hotovosti.

V roku 2012 zaviedli bločkovú lotériu aj v Gruzínsku. Gruzínska vláda sa však rozhodla lotériu po 7 mesiacoch pozastaviť. S projektom skončili pre chýbajúce financie, ako aj pre neúčinnosť.¹

Bločková lotéria funguje i na Malte, ale od jej začiatku je poznačená mnohými kauzami a manipuláciami s výhrami z lotérie, niekoľko desiatok ľudí bolo obvinených vrátane verejných činiteľov, ktorí boli obvinení z podvodu a zo zneužitia dokumentov a štátnych fondov, ktoré im boli zverené.²

Slovensko bolo roky krajinou s druhým najhorším (po Grécku) výberom DPH spomedzi členských štátov Európskej únie. Po zavedení bločkovej lotérie, ktorá mala výber DPH zvýšiť sa niektoré krajiny vydali slovenskou cestou, napr. Portugalsko od apríla 2015 taktiež spustilo bločkovú lotériu. Gréci v reformnom pláne, ktorý predložili v Bruseli, taktiež rátajú s bločkovou lotériou

Bločková lotéria na Slovensku

Pred spustením bločkovej lotérie daňové podvody s registračnými pokladnicami boli zamerané na skutočnosť, že mnoho registračných pokladníc pracovalo v dvoch režimoch – oficiálnom a neoficiálnom, podnikateľ teda môže predložiť zákazníkovi pokladničný blok, ktorý nie je registrovaný medzi fiškálnymi dokladmi, ktoré môžu skontrolovať zamestnanci finančnej správy. Počet jedinečných registrácií od spustenia bločkovej lotérie podľa údajov finančnej správy bol 1 069 060 a celkový počet registrovaných blokov od spustenia bol približne 118 227 000 (júl 2015). Zamestnanci finančnej správy kontrolujú pravosť blokov z registračnej pokladnice, týka sa to však iba vyžrebovaných blokov, tzn. šanca na odhalenie významného daňového úniku je minimálna. (Každý mesiac národná lotériová spoločnosť Tipos vyžrebuje 28 výhercov. Zamestnanci finančnej správy majú 48 hodín na to, aby výherný blok skontrolovali či nie je falošný a splňa všetky zákonom stanovené údaje). Napriek tomu sa však začali objavovať sofistikovanejšie manipulácie s blokmi z registračnej pokladnice. Na blokoch z registračnej pokladne sa v r. 2015 objavili čiarové kódy. Viacero

¹ <http://www.independent.com.mt/articles/2005-02-09/news/secret-to-tampering-with-vat-lottery-divulged-in-court-71922>

² <http://www.independent.com.mt/articles/2005-02-09/news/secret-to-tampering-with-vat-lottery-divulged-in-court-71922>

predajcov registračných pokladní umožňuje stornovať doklady, ktoré síce boli zákazníkom vydané, ale si ich zákazníci neprevzali. Daň z takýchto stornovaných blokov nie je štátu odvedená.

Do bločkovej lotérie od jej spustenia bolo registrovaných už niekoľko miliónov blokov, avšak do veľkej miery sú to hlavne bloky zo supermarketov. Napriek tomu, že supermarkety nie sú vo všeobecnosti vysoko eticky sa správajúcimi podnikateľmi (svedčia o tom i každoročné vysoké pokuty udelené štátnymi orgánmi), je všeobecne známe, že nevydávanie blokov nie je ich oblasťou záujmu. U menších podnikateľov zasa vydávaním blokov bojuje zamestnávateľ voči zamestnaneckým podvodom. Nenablokovaním tovaru alebo služby idú príjmy do vrecka priamo zamestnancovi i keď náklady znáša zamestnávateľ, prípadne v prevádzke zamestnanec predáva svoj tovar.

Napriek tomu pozitívnym efektom spustenia bločkovej lotérie bolo odhalenie registračných pokladníc používaných podnikateľmi, ktoré boli odhlásené z daňového úradu. Napriek tomu ich podnikatelia používali, vydávali bloky a vyberali daň z pridanej hodnoty, ktorú štátu neodvádzali. Podľa údajov finančnej polície je od spustenia bločkovej lotérie evidovaných viac ako dvetisíc podnetov v tejto oblasti priamo od spotrebiteľov. Tieto podnety boli hlásené z dôvodu, že spotrebiteľia nemohli registrovať bloky z takýchto nelegálnych registračných pokladníc.

Význam sledovania zdaňovania príjmov stúpol i po zavedení kontrolného výkazu DPH. Po zavedení tohoto výkazu sa podvody s faktúrami presunuli do sféry s hotovosťou. Objavil sa nový typ podvodu - v elektronických kontrolných výkazoch DPH sa objavili niekoľkonásobne vyššie hodnoty hotovostných transakcií, kdeže podvody s faktúrami sú po zavedení kontrolného výkazu DPH ľahko odhaliteľné. V kontrolných výkazoch sú uvedené čiasky za sfalšované bloky z elektronických registračných pokladníc. V elektronických kontrolných výkazoch podnikatelia zapisujú len sumárne číslo hotovostných platieb za mesiac/kvartál. Bloky z registračnej pokladnice systém finančnej správy v porovnaní s faktúrami jednotlivo kontrolovať nevie.

Ďalšie opatrenia finančnej správy

V roku 2015 vstúpila do platnosti novela zákona rozširujúca okruh podnikateľov, ktorí musia evidovať hotovosť v registračnej pokladnici. Boli prijaté zmeny v používaní registračných pokladníc novelou číslo 333/2014 Z. z. zo dňa 30. októbra 2014. Novelou sa zaviedlo používanie virtuálnej pokladnice a okrem toho sa rozšírila príloha číslo 1 k zákonu č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice o nové služby, na ktoré sa vzťahuje povinnosť evidencie tržieb v pokladnici. Týka sa to hlavne služieb, ktoré poskytujú zubári, advokáti, notári, exekútori, zverolekári, taxikári, prekladatelia, agentúry, športové kluby, hotelieri a podnikatelia v oblasti ubytovacích služieb, ktorí boli doteraz oslobodení od nutnosti používať registračné pokladnice, ale ministerstvo financií zrušilo túto výnimku v snahe zamedziť daňovým únikom.

Okrem klasickej registračnej pokladnice môžu podnikatelia využiť virtuálnu registračnú pokladnicu. Aplikácia je určená pre podnikateľa, ktorý má od apríla 2015 povinnosť používať registračnú pokladnicu na nové služby a zároveň mesačne vydá maximálne 1 000 blokov za všetky svoje predajné miesta. Používanie virtuálnej registračnej pokladnice je bezplatné.

Virtuálnu registračnú pokladnicu môžu niektorí podnikatelia začať používať od 1. apríla 2015. Virtuálna registračná pokladnica funguje na elektronických zariadeniach schopných pripojenia na internet, napríklad na počítači, notebooku, tablete. K týmto koncovým zariadeniam musí byť pripojená tlačiareň. Podľa údajov finančnej správy bolo za prvý týždeň od spustenia virtuálnej registračnej pokladnice vydaných približne 15 000 platných pokladničných dokladov.

Ak podnikateľ neprijíma od zákazníka tržbu v hotovosti, alebo zákazník neplatí platobnou kartou, nemusí mať pokladnicu. Bezhotovostné prijímanie tržieb (prevodný príkaz v banke, internetbanking, úhrada poštovou poukážkou na účet podnikateľa) nepodlieha povinnosti evidencie registračnou pokladnicou.

Zavedenie virtuálnej registračnej pokladnice sa určite dá považovať za pozitívny krok MF SR. Údaje o prijatých tržbách pomocou virtuálnej registračnej pokladnice sa priamo ukladajú do informačného systému finančnej správy. Podnikateľ, ktorý blokuje cez web, navyše nemusí archivovať kópie blokov a uzávierok. Pri používaní virtuálnej pokladnice nevznikajú podnikateľom náklady na kúpu hardvérovej kasy a jej pravidelný servis. Bohužiaľ však ani toto opatrenie nie je zárukou, že ku každej poskytnutej službe bude vydaný blok. Riešením by mohlo byť zameranie sa na sledovanie príjmov jednotlivcov v súvislosti so zákonom o preukazovaní pôvodu majetku

Finančná správa taktiež sprístupnila mobilnú aplikáciu „Over doklad“. Majitelia mobilných zariadení majú vďaka nej možnosť overiť pravosť pokladničných dokladov vydaných vo virtuálnych pokladniciach. Aplikácia „Over doklad“ dopĺňa aplikáciu „Virtuálna pokladnica“, ktorú finančná správa sprístupnila v marci. Všetky bloky vytvorené vo virtuálnych registračných pokladniciach obsahujú unikátne QR kódy, pomocou ktorých bude možné ich spätné overenie. Každý QR kód v sebe nesie odkaz na daný blok v databáze finančnej správy. Po spustení aplikácie a po nasnímaní QR kódu z bloku sa na displeji mobilného zariadenia zobrazí doklad v elektronickej podobe a následne je možné porovnať, či je papierový doklad identický s elektronickým. V prípade zistenia nezrovnalostí, je možné po vyplnení niekoľkých údajov papierový doklad odfotografovať a odoslať na preverenie. Týmto spôsobom je možné eliminovať vydávanie falošných blokov. Každý, kto si túto aplikáciu stiahne, sa stáva potenciálnym kontrolórom a tak šanca na odhalenie podvodu narastá. Hlavným negatívom tejto aplikácie však je skutočnosť, že sa dá použiť iba na bloky z virtuálnej registračnej pokladnice a to z dôvodu, že vo fiskálnom module k elektronickým registračným pokladniciam nie sú evidované všetky doklady, len súhrn tržieb za daný deň (denná uzávierka) napomáha k manipulácii tržieb.

Záver

Ministerstvo financií Slovenskej republiky prijalo niekoľko čiastkových opatrení na odhaľovanie nelegálnych aktivít v oblasti daní - zriadenie bločkovej lotérie, zavedenie virtuálnej registračnej pokladnice a kontrolného výkazu DPH. Uvedené opatrenia však vzhľadom na objem a rozmanitosť daňových únikov nie sú dostatočné a neprinášajú požadovaný efekt. Výsledkom je množstvo daňových únikov a fatálne dopady na príjmy štátneho rozpočtu.

Abstrakt

V čase ekonomickej neistoty a rastúcich dlhov sa vlády po celom svete hľadajú nové spôsoby, ako zvýšiť príjmy z výberu daní. Hlavným cieľom príspevku je analyzovať zavedené nástroje na zníženie daňových podvodov zavedené Ministerstvom financií Slovenskej republiky. Príspevok analyzuje výhody a nevýhody týchto riešení. Oblasť daňovej kriminality je oblasť, ktorá si vyžaduje ďalšie analýzy a riešenia.

Kľúčové slová: daňový podvod, DPH, bločková lotéria, virtuálna registračná pokladnica

Summary

In the era of economic uncertainty and spiraling national debts, governments around the world are desperate to maximize their incomes any way they can. The main aim of this paper is to analyze the recent tools to reduce tax frauds introduced by Slovak government. The paper analyzes the advantages and disadvantages of these solutions. The area of tax crime is the area that need to search for solutions.

Key words: tax fraud, VAT, receipt lottery, virtual cash register

JEL klasifikácia: M00

Použitá literatúra

- [1] PAKŠIOVÁ, R. Majetková podstata podniku. Bratislava: Ekonóm, 2014. pp. 142. ISBN 978-80-225-3962-3.
- [2] PARAJKA, B. – KUBAŠČÍKOVÁ, Z.: Ethical Approaches to Tax Avoidance and Tax Evasion. In Ethics as an essential condition for sustainable economic development : proceedings of scientific. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2014. pp. 75-78. ISBN 978-80-225-3953-1.
- [3] Secret to tampering with VAT lottery divulged in court [online]. [cit.2015-07-15]. Dostupné na internete: <http://www.independent.com.mt/articles/2005-02-09/news/secret-to-tampering-with-vat-lottery-divulged-in-court-71922/>
- [4] Zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice v znení neskorších predpisov.
- [5] <http://financnasprava.sk>

Kontakt

Zuzana Kubaščíková, Ing., PhD., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 764, zuzana.kubascikova@euba.sk